

1882

Ophavsmand/nøgleperson

Emil Chr. Hansen

Type:
Note

Sprog:
Dansk

Generel kommentar:
Emil Christian Hansens optegnelser
om J. C. Jacobsen.

Tilblivelsessted:
København

Arkivplacering:
Carlsberg arkiv. FA kasse 19

Emneord:
J. C. Jacobsen

Dokumentindhold

'Optegnelser om Kapt. Brygger J. C. Jacobsen'. Uddrag af Emil Christian Hansens erindringer

Transskription

s. 115

Optegnelser om Kapt. Brygger Jacobsen

12 Maj 82. Da denne Mand i de senere Aar paa forskjel. Maade har spillet en fremtræd. Rolle herhjemme og da han jo ogsaa har havt nogen Indflydelse paa min Livsbane, saa har jeg besluttet at nedskrive Efterfølgende, medens det endnu staar levend og sikkert i min Erindring. Det vil tillige blive et sanddru Forsøg paa en objektiv Belysn. af Mandens Karakter og Betydning. Min Reise i Efteraaret 1881 til Vogeserne kom istand fordi, Kapt. J. havde faaet et heftigt Ønske om at erholde Oplysn. om Stamformen til Bryggerigjæren. I længere Tid havde han ofte talt derom og paa sin vidtløftige Maade atter og atter holdt Foredrag om at den egentl. Vingjærst. som man i alm. plejede at kalde den, Sacch all.? maatte være Stamformen. Det var naturligt kun Gjætninger, og han saa slet ikke at Spørgsmaalet er af en saadan Art, at det næppe kan tænkes højt. Han lod til at have glemt, at den af ham udtalte Formodn. allerede findes fremført i de Bøger han havde læst og glædede sig vel over sin "originale" Ide. Ifølge hans Opfordring skrev jeg da Ansøgn. til Bestyrelsen, og at den under de forhaandenvær. Omstændigheder blev bevilget følger af sig selv. Allerede forinden dette skete, fik jeg imidlertid Ilbud om, at Viinhøsten i Vogeserne var begyndt, og rejste derfor efter hans Opfodr. øjeblikkelig afsted; han medgav mig en rigelig Sum Penge til Dækning af Udgifterne; ved min Hjemkomst skulde jeg da gjøre Afregn. Ved denne som ved andre Lejligheder, hvor hans egen Interesse og Søgen efter hurtig at fremkalde et eller andet Resultat var tilstede viste s. 116

han ikke Spor af Smaaligh. Jeg slog paa, om jeg ikke med det samme kunde tage en lille Tour til Paris til Pasteur, men dette indlod han sig ikke paa. Det var som sædvanl. kun hans egen Tanke han ønskede at fremme. Jeg opnaaede imidlertid alligevel at kunne foretage en betydningsfuld Reise og havde Grund til at være takneml. derfor. At jeg tog Opgaven paa en anden og dybere Maade end han havde tænkt, følger af sig selv. Det var ligesaa lidt denne Gang som senere muligt at komme til at give ham Oplysn. han taler uafbrudt selv og

holder altid Forelæsn.; han trænger ikke til at belæres men vil glimre. Jeg var den Gang pludselig atter kommen i stor Gunst. Vi boede nede paa Marken i et lille Huus og skulde flytte over i Stueejligh. paa Valbjerg, naar Kühle var flyttet. Denne fik nu Ordre til at sørge for, at Væggene blev oliemalede; det blev forespurgt hos mig om hvorledes jeg ønskede Haven; Kapt. vilde holde en gartner dertil o.s.v. Efterat jeg var kom. tilbage, fik Forh. imidlertid snart et noget andet Udf. Kapt. var bleven lidt skuffet over, at der ikke blev sendt Foustg. hjem fra Vinlandene, men at Alt gik saa stille; han elsker det store Rumfang og Spektaklet. Jeg havde som sagt taget Opgaven anderledes, end han havde tænkt, men just derved kom der betydningsfulde Resultater. I hvad Aarsagen end var; Kjølighed var der kommen; nu skulde der

s. 117

helst ikke males i den Leilighed, hvori jeg stod i Begreb med at flytte ind; i hvert Fald kun Limfarver, kun lidt og billigt som muligt. Da vi vare komne ind, gik han selv over og sørgede for at der blev afgrændset et Brænderum til os, for at vi ikke skulle bruge Kul; der havde nemlig ogsaa været Tale om, at vi ligesom de andre skulde have idetmindste delvis fri Brændsel; endvidere gjorde han nogen Indsigelse mod Reg. for Havens Efteraarspasning. Vi flyttede ind i Decbr. Om Foraaret fandt han pludselig paa at tage Haven fra mig; Kjeldahl skulde have et Stykke og Frk. Paulsen i Kjælderen et andet, Resten kunde jeg beholde. Hele Haven var da sat i god Stand, og Regningen derfor lod han mig betale. Han havde altsaa først givet mig denne Have, lovet at ville holde den i Orden, tog derpaa Haven fra mig til Deling med andre og lod mig selv betale Regningen for hele Haven. Jeg led dereved et efter mine smaa Forhold ubehageligt Pengetab, men saavel jeg som min Kone følte os navnl. trykkede af denne hensynsløse og ulovlige Adfærd. Vi havde atter paa en uhyggelig Maade erfaret, hvor gyngende Bunden er herude hvor uvederheftig denne Mand er, og at han kun handler efter sit eget Lune uden Hensyn til Andre og uden Pligt- og Retsfølelse. Jeg lod ham til Straf nu tydeligt mærke, at jeg helst ikke vilde have mere med ham at bestille. Til hans

s. 118

Dette maatte naturligviis forbause ham, da han jo ellers er omgiven af

en Sværm af Beundrere og ærbødige Smaa...., der saa vidt muligt søge at mele deres Kage. Følgen blev, at han følte sig lidt trykket af min afvisende Kulde og derfor søgte mig paany. Et par Aftener, førend han begik den Hensynsløsh. at tage Haven fra mig, havde han i henved 2 Timer lagt Beslag paa min Tid. Det var der en Fremstilling af hans eget Arbeide, hvor genial og dygtig han var, og for at jeg ikke skulde føle mig for meget i Anledn. af, at jeg nu ene udgav 4 Hefte af Laboratoriets Meddel., udviklede han Forskjellen mellem de virkelige betydelige Naturforskere og Folk som jeg. De første var Skarn, der ofte uden Arb. fandt Skatten, at de saa, naar de ... fremad, kunde bringe grove Feil, det gjorde Intet; det kunde Arbejderen rette. Samme havde Ideer Tanker o.s.v. Lidt efter lidt blev han selv til saadan Gud. Han havde seet forud, hvad Kjeldahl og jeg gennem Undersøgelser havde oplyst. Det var altsaa egentl. ham, det Hele skyldtes. Jeg tav meget stille til den Strøm, thi jeg vidste fra tidligere Tid, at det var umuligt at standse den eller at komme til en virkelig Drøftelse af Spørgsmaalene. Jeg sagde senere: De dygtige Naturforskere kunne henføres til 2 Grupper;

s. 119

nogle have mange Tanker og megen Fantasie, større Dristigh. end Skarpsindigh. derfor kunne de udtale halvt gennemtænkte og ofte slet ikke prøvede Ideer; de ere vaklende, give mange ...gelser, men bringe i Alm. ligesaa megen Forvirring som virkelig Oplysning frem. Den kritikløse Mængde vil altid blive bedaaret af dem. Til den anden Gruppe høre de, der ogsaa have Tanker og Følelse, men hvis Skarpsindighed er større end deres Dristighed. De beholde det halvt Gjennemtænkte og ufærdige for sig selv. De ere stolte Personligheder uden Reklame, og deres Arbejder oftest mere intensive end offensive, for Mængden staae de i Reglen i en vis kjølig Afstand".

Kapt. talte nedsættende om Sønnen og klagede over, at han drev sit Bryggeri saa forceret. Der var her et Suk og jeg følte Medlidenh. med den gamle Mand. Jeg vidste, at Sønnen samme Dag havde sendt nogle af sine Folk over med to Læs Bohave, Malerier, Bøger o.s.v. neml. Foræringer, som Faderen i Aarenes Løb havde givet ham; han vilde Intet modtage, Intet beholde af det, der havde tilhørt Faderen. Folkene havde modtaget den Ordre, at de skulde læsse Godset af i Forstuen, og hvis de ikke fik Lov dertil, da skulde de lægge det Hele udenfor paa Græsplænen og i Fald det ogsaa blev dem forbudt, skulde de hurtigt spænde Hestene fra Vognen og lade disse staa. "Min Fader kan da ogsaa beholde dem med!". Kapt. var ikke hjemme,

s. 120

og Sagerne bleve derfor roligt aflæssede i Forstuen. For yderligere at betone, at Brudet var fuldstændig, lod Sønnen ogsaa Porten imellem Ny og Gammel Carlsb. afspærre, saa at Forældrene ikke længere kunde kjøre ud den gamle vante Vej til og fra Byen.

Vil man bedømme Sønnen retfærdig, maa man erindre hvad for en Mand hans Fader er og see lidt paa, hvad der er gaaet i Forvejen. Først tog Faderen Ny Carlsberg fra Sønnen, vilde ikke tillade ham at beholde Navnet "Carlsberg" (derfor kom Navnet "Valby" en kort Tid til at figurere). Derefter forsøgte han paa at gjøre ham aldeles arveløs for at kunne give Alt til de store, opsigtsvækkende Formaal. Sønnens Prokurator truede imidlertid (som han har meddelt Frankel)

Videnskabernes Selskab med at stille ham i Gabestokken som den, der havde berøvet Sønnen Alt. Den Gamle kom herved under et Tryk og maatte bekvemme sig til at betale Sønnen noget, for at han skulde give sit Minde til, at Testamentet blev affattet i Overensstem. med den gamles Ønske. Den nævnte Prokurator, Michael Lund, har Breve fra Kapt. Jacobsen om denne Sag, som er meget kompromitterende for Kapt. Efter Lunds Meddelelser vise de ham ikke blot som en opstyltet Frasemager, men tillige som

s. 121

en uvederhæftig hensynsløs Mand, der kun tænker paa sig selv. Ved et Jordarbejde, som Sønnen havde for, kom man efter den Gamles Mening lidt ind paa sidstnævntes Grund. Paa selve Pladsen udspandt der sig en Strid hvortil Arbejderne vare Vidner. Hver af Parterne lod sin Advokat komme ud, Lund mødte for Sønnen, Klubein for Faderen, og da disse Jurister havde undersøgt Sagen, afgjorde de denne til Gunst for Sønnen; det Hele var en ren Bagatel.

Den sidste Begivenh. bestaar deri, at den Gamle har taget en Del af Sønnens Have. Juridisk har Kapt. havt Ret dertil, men Sønnen siger, at Faderen havde givet ham sit mundtlige Løfte, at det ikke skulde skee. Dette Løfte har han brudt. Faderen staaer for sin Søn som en Løgner, og saa har han nu fuldstænd. brudt af med ham. Al den Strid og Forvirring fremkalder den Gamle, efter at han er kom. over de 70 aar og altsaa maa siges at gaa paa Gravens Rand. Nu bygger han nye Lagerkjeldre paa Ny-Carlsberg, thi til Efteraaret overtager han dette Sønnens gamle Bryggeri, han vil tjene flere Penge, der er nemlig ved de store Gaver kommen Ebbe i Kassen. Kapt. har ikke hvile i Noget, der bygges og tumles uafbrudt, Søn og Helligdage kjender han ikke; han driver paa, en uhyre Virksomh. udfolder han, men springende og i

Reglen mere eller mindre planløs. Tegninger og Beregninger ere aldrig færdige naar

s. 122

der tages fat; ofte bliver derfor et Arb. standset paa Halvvejen, det opførte forandret og derefter udført efter et nyt Mønster. Arkitekten har modtaget Instrux fra Kapt. og sætter Byggeri og Haandværkerne i Gang derefter; lidt senere har Kapt. ombestemt sig; den nye Ide meddeler han til den Første af Inspektør., som han møder. Denne eller Kapt. selv giver da Kontraordre; Arkitekten kom. bagefter med sin gamle Instrux, finder det Hele forandret, ved hverken ud eller ind. Paa denne Maade gaae der herude meget Arb. spildt. De Administrationer, som de er kjendt i Post- og Jernbane...., hvor hver har sit omraade at passe med bestemt ...hed og tilsvarende Ansvar, kjendes ikke her. Det samme lide vi under paa Laboratoriet. Ogsaa her vil han skalte og valte efter sit Lune; han lider ikke, at Kjeldahl og jeg virkelig træde op som Forstandere. Derfor ere ogsaa i Statuterne indført at vi kunne siges op med 1 Aars Varsel, og at vi ikke ere pensionsberettigede. Hermed holdes vi bestandig under Kniven. Og Bestyrelsen har sanktioneret alt dette; den sørger kun for, at den ydre Form nogenlunde bevares; derfor er det da kjært i Forveien at faa at vide, hvad Kapt. ønsker, for at der da kan paatrykkes dette Lovens Stempel, saa er Alt i Orden, Skinnet er bevaret. Kjeld. og jeg skulle være fælleds om den aarligt bevilgede Sum,

s. 123

fælleds om Laboratoriet; ingen ved, hvor hans Grændse er; ingen har egentlig noget at sige, og han indfører ovenikjøbet en tredie Mand (Assistent Johansen), der skal foretage undesøgelser over Bygpl., som Kapt. ønsker det; men ogsaa den skal nu være fælleds med Kjeldahl og mig, herved bliver atter det Hele mere usikker og uberegneligt. Men Formen er bevaret, thi han er ansat under Kjeldahl som Assistent. Med disse lovløse Tilstande kom. Ansvarsløsheden, Alt gaar, som det bedst kan. Statuterne er kun et Skin, og han begyndte selv hurtig med at bryde dem, da han brat jog min Formand paa Porten. Kan jeg da ikke nævne Dyder hos denne urolige Mand? Jo! Hans Interesse for Videnskaben, Interessen for sin Virksomhed og han tager Bryggeriet paa en mere ... Maade end nogen anden Brygger, jeg kender. Naar han selv ønsker, at et ell. andet skal fremmes, er han ikke bange for at ofre rundeligt dertil. (Fra margen): Hertil hører ogsaa de Bestræbelse altid at levere det bedst mulige Produkt uden Hensyn til Udgifterne derved. Derfor er hans Øl ogsaa lagret længere end de fleste andre Brygges.

Han har i virkeligh. med sine Gaver gavnet Videnskaben, skjøndt han ofte har været brutal mod dens Dyrkere. Er han et Geni som Fabrikmand? Nej! en ejend. begavet Mand er han, men ingen Banebryder. Alt, hvad der efterh. er indført paa Carlsberg, var først i Udlandet; han har ikke bragt Bryggerivæsenet ind i noget nyt Spor.

Han

s. 124

har neml. været en meget heldig Mand. Søn af en af Datidens rigest og mest ansete Bryggere i Kbhvn. har han fortsat det af Faderen og udvidet det betydeligt saavel herhjemme som navnl. i Udlandet tjent uhyre Summer. Albani i Odense gav sine Aktionære over 30%. Sønnen, som Kapt. selv regner for en daarlig Fabrikmand er bleven Millionær. Den store Hemmeligh. er den, at Bryggerivirksh. i mange Aar har været overordentlig, og Kapt. var den første, som fra Tydskland indførte Brygningen af undergjæret Øl, hans Fortjeneste og store Fortjeneste bliver da væsentl. den, at han ikke har brugt sine Penge til et overdaadigt, fornemt Liv, men anvendt dem til ..delige Interessers Fremme. Og hans Hovedfejl er den, at han ikke anden Lov end sit eget Lune og ikke tager Hensyn til andre. Saa meget værre bliver dette, da han ikke er den store, sluttede Personlighed, hvis Planer alle stile mod et, gennemtænkt Maal.

s. 125

16 Maj 82 I Binds 4 Hefte af " Meddelelser fra Carlsberg-Laboratoriet" er nu endelig helt færdigt. Jeg har deri offentliggjort den anden Meddel. "Om de Organismer, der til forskellige Tider af Aaret findes i Luften i og omkring Carlsberg, og som kunne udvikle sig i Ølurt". Kjeldahl har intet leveret. Titlerne paa mine Publikationer og nogle Bemærkninger rom findes i et Par Notesbøger. 18 Juni 82. Carl Jacobsen jun. har atter ort et Forsøg paa at faa mig til at forlade Fondets Tjeneste og gaa over i hans. Han tilbød at bygge et laboratorium med Alt hvad de for ...betydningsfulde Undersøg. i Bryggerierne kde kræve. Hvad Pengemidlerne angik, vilde han stille mig betydeligt bedre, end Fondet har gjort. Da jeg ikke vilde gaae ind derpaa, foreslog han at jeg imod 2000 Kr aarlig løn skulde overtage Overtilsynet med han nuværende Laborat. hvor Grønlund og Rosing arbejdede. Da dette Arrangement kunde bevirke Bryderier med Kapt. Jacobsen og Laboratoriebestyrelsen afslog jeg ogsaa dette, skjøndt dette Pengetillæg vilde have hjulpet mig meget. Jeg meddelte ham, at jeg haabede at faa mine Forh. ændrede saaledes, at jeg blev pensionsberettiget. Hertil svarede han: "Min Faders Ord kan De aldrig

J. C. JACOBSENS ARKIV
CARLSBERGFONDET

stole paa. I den Retning er han ikke bedre end en Aagerkarl. Han brydr sine Løfter, naar det ikke passer ham længere at holde dem. Haver De ikke noget Skriftligt fra ham, saa at han ikke kan komme bort derfra, nytter det Dem Intet"s. 126Derpaa beklagede han sig over Stridighederne med faderen og sagde at han havde Breve liggende, der viste hvilken hensynsløs, egennyttig og troløs mand Faderen havde været imod ham.

J. C. JACOBSENS ARKIV
CARLSBERGFONDET

for ikke for at tænke sig sig selv, om jeg ikke end ikke kunne
kunne tage en lille tur til Paris til Casteln, men ikke endog for
sig, ikke mere. At nu som forhen. Min første og eneste, som ender
og for mig. Jeg opmærksom i mindet om alle ting, at kunne for mig
om betydningens betydning sig selv, som ender med at kunne. Derfor.
At jeg tog bogen om mig i minde og det som kunde, end som kunde
være sig, følge og sig selv. At nu ligesom lidt omkring dem
gang som fører mig til at kunne til at give som glæde,
for taler indbragt sig og forholdsvis taler om; for bruger ikke
til at blive, men ind og ud.

Jeg var der ^{for mig} for mig. Vi havde med mig tænkt i at
lille for og glæde sig om i minde sig selv. Jeg taler om, men
fåde mig selv. Som sig om det til at gøre for, at tage
blom oliventræ; de blev for mig sig selv, om for mig og
indfaldt mig; Kapt. vilde gøre om gæsterne sig selv. s. s.

Offentlig var ^{til mig} om, sig sig selv. indbragt mig og mig om det sig
Kapt. om blev lidt sig selv om, at de ikke blev sig selv sig selv
for mig minde, men at alle sig selv sig selv; for mig
at sig selv mig om sig selv. Jeg havde sig selv sig selv sig selv
om sig selv, end som sig selv sig selv, men sig selv sig selv sig selv
de sig selv sig selv sig selv.

Jeg var mig selv om mig; sig selv om mig selv, om sig selv sig selv

J. C. JACOBSENS ARKIV
CARLSBERGFONDET

roofs from many books and many treaties, from Driftstoff and Kærspindstuf.
Drogs likewise the natural felat of ammoniac and also the other ground substances,
it was not found, you many things, more things in the list from
many observations from various observations from the critical things through
in fact the best of them. All the other things from the
the system from books of Treatise, more from Kærspindstuf, or
from and other Driftstoff. It is found the felat of ammoniac and
the other things for the list. It was not found the other substances, or
the other things of the system and observation, for the other things
it is found in an old copy of the book.

Kapt. toldt mig følgende om Kønnet og Kønnet om, at fra
denne sit Kønnet fra forekom. De var for at være, og de faldt under
denne, men de gamle Kønnet. Jeg vilde, at Kønnet fra under
fandt fandt noget af sin Værd, om med de Los Bøffer, Kønnet,
Løge o. s. v., under Kønnet, som fandt i Kønnet, som fandt
være fra, Kønnet fra under fandt noget, fandt fandt af det, som
fandt fandt Kønnet. Kønnet fandt noget om den, at
de fandt noget Kønnet af: Kønnet, og fandt de i den faldt
denne, som fandt de løge det fandt under fra Kønnet,
og i den det fandt den forekom, fandt de fandt
fandt fandt fra Kønnet og fandt Kønnet. i den fandt
kan de fandt fandt den med. Kapt. var i den faldt,

og Kongen blev derfor vellyst afloste i Kongen. For gældige
at betone, at Lærdet var fræghed, lod Kongen og sine forlæng
indvillige sig og gammel lærde. udfjære, som at betolden
i de kongen kunde byde ud den gamle essent. Uj til
og for Kongen.

Det man betonen Kongen udfordig, man man viden
fand for ud man som viden og og for led man, fand
der og yndet i Kongen. Kongen lag Kongen sig betolden for
Kongen, vilde ikke tillad som at betold Kongen og kongen.
(Derfor blev Kongen udfordig og man var til betold kongen.)
Kongens forlæng som man at kongen fand Kongen for at man
ynde alle til de som, og kongen Kongen. Kongen Kongen
kunde indvillige (som som for andtill Kongen) Kongen Kongen
Kongens man at stille Kongen i Kongen Kongen, de Kongen Kongen
Kongen alle. Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen
kongen til at betold Kongen Kongen, for at som Kongen Kongen
Kongen til, at Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen
Kongen Kongen Kongen. Kongen Kongen Kongen, Kongen
Kongen, for Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen
kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen
de som ikke Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen Kongen

skalden Laboratoriet; ingen end, hvor jeg Gode; ingen
jeg nygultig noget at sige, og jeg indførs varuljedes end
træden Mand (Hospitaler Johanne) der skal forlægge Siden
Jeglede om Bøjle. som sagt. og her end; men og jeg der
skal min mand faldes med Hældning mig, som end klæde
eller end jeg. men ispitte og ubrugeligt. Menstrum
er barmet. Hvi jeg er rusket med Hældning som Hospitaler
Med Bøjle lade sig Digtene. Uoparbejdede, alle gæve,
som det lade barm. Statistiken om dem at sige, og
jeg begynde jeg først og end at bøjle dem, der jeg end
jeg min barm end jeg fortælle.

Om jeg de. H. om end. Hvi for dem endelige Mand? Jo!
jeg for Barmet for Hvidskuden, der end for jeg Hvidskuden
og jeg barm Bøjle end jeg om end end Mand, end
noget end Bøjle, jeg barm. Men jeg jeg end, at
H. all. end skal for mig, og jeg, H. barm for at
og end end. Hvi jeg for; H. Hvi jeg barm Hvidskuden,
Hvi jeg for alle for end barm med dem Hvi.

For jeg at jeg som Hvidskuden? Hvi! om end end
barm end er jeg, men ingen Barmet. All. end
der end er indførs jeg barm, men for i Hvidskuden; jeg
jeg Hvi barm Bøjle end i end i noget end Barm.

*gør jeg mig der Hospitaler
at dem end end. Hvi Hvi
og jeg barm Hvi Hvi Hvi Hvi
end i end jeg Hvi Hvi Hvi
end i Hvi Hvi Hvi Hvi*

for maaned. Naar en meget fred Maaned. Der af en af
Selskabet udgik en meget smuk Bogtryk i Kbhvn. for den for-
ret det af anden Bogtryk og indholdt det halve af 1.
Bogtryk anden Bogtryk som findes for Maaned som maaned
i Maaned tynt af den Tiende. Alene i Odense var
den Oldendans bare 30%. Tiden, som Kapt. J. J. J. J.
for en meget stor Maaned og blev Maaned. Der
for den Maaned er der, at Bogtryk i Maaned
for en meget stor Maaned. Der Kapt. J. J. J.
for den Maaned der Maaned Bogtryk af
indholdt af den Maaned og den Maaned
blev de meget. Der, at den Maaned den
Maaned til at Maaned, som den, men Maaned
den til Maaned Maaned Maaned. Der den Maaned
er der, at den Maaned Maaned den Maaned den Maaned
Maaned til Maaned. Der Maaned Maaned Maaned. Der den Maaned
den, ^{Maaned} Maaned Maaned, for Maaned alle Maaned er,
Maaned Maaned Maaned.

